

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po po ti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. decembra 1899.

Politiški oddelek.

Politika nacionalizma.

Nemčija hoče zavladati celemu svetu. Filozofija, da so Nemci narod gospodov, Slovani pa da so narod sužnjev, jim je prešla v meso in v kri. Princip nacionalizma, kakor ga je rodila velika francoska revolucija in kakor ga je učil Napolen III. je nemški narod zavrgel. Nemški nacionalizem se bistveno razlikuje od slovanskega, on je naravnost nasprotje humaniteta nega nacionalizma, kakor ga je učil Palacky. ter ima resnično paganski značaj.

Nemški nacionalizem ima svoje korenike v državniški filozofiji starorimski. Rimska država je bila nacionalna. Njeno jedro je bil maloštevilni rimski narod, ki je iz svoje državnice ustvaril velesilo, da jej je jednaka samo današnja Angleška. V rimski državi je živelo vsakovrstnih narodov. Živel so tam Gali, Grmani, Španci, Grki, Traki, Perzi, Židje itd. Ali ti niso imeli nikake suverenitete, ti niso bili državno okranjujoči življi. Vladali so Rimljani, ostali pa so bili v resnici sužnji, kajti služiti so morali njim sovražni državni ideji.

Na tem istem stališču kakor stari Rimljani stoje tudi danes Nemci. Princip nacionalizma, ki je novilna misel slovanskih narodov, ki je združil Italijo in tudi Nemčijo, uči, da ima vsak narod pravico do samo svoje eksistence, do samostalnosti. Toda Nemci so se tega načela držali samo dotlej, dokler niso dosegli svojega združenja. Čim je bila ta dosežena, proglasili so načelo, da noben narod nima, a priori pravice do narodne samostalnosti, pač pa, da so veliki narodj poklicani za gospodovati malim narodom tako, kakor so malim narodom gospodovali Rimljani.

S tega stališča sodi nemški narod tudi prizadevanje slovanskih narodov po ravnopravnosti. Nemški

narod uvideva, da hrepenenje po ravnopravnosti je, nemškem gospodstvu nevarno. Nemci nečejo kot ravnopravni državljani živeti pod zaščiti habsburške krone, nego hočejo vstvariti veliko nemško državo, v kateri bodo Nemci gospodje, Slovani pa narodno brezpravni. Čim bolj zmaguje načelo narodne naravnopravnosti, tem večja je nevarnost, da bi slovanski narodi zadobili kdaj samostalnost, suvereniteto, četudi v okviru habsburške monarhije in tega nečejo privoliti za nobeno ceno.

Ta novi princip, to načelo nemškega nacionalizma se jasno zrcali tudi v binškoštnem programu nemške levice avstrijske. Ta program priznavajo vse nemške stranke in s tem je priznано, da hočejo vse nemške stranke slovanske narode zadušiti in germanizovati.

Vse se mora postaviti v službo nemško nacionalne ideje, da bo nemški narod vsaj jednemu delu sveta gospodoval tako, kakor v davnih časih rimski narod. To je vodilna misel, ki jo oznanujejo propovedniki novodobnega nemškega nacionalizma. Po njih nauku mora tudi vera služiti tej ideji in od tod izvira njih nasprotstvo proti katoliški veri. Katoliška cerkev je mednarodna. Kristus, ko bi bil stal na principu nacionalizma, bi bil, tako argumentujejo nemški nacionalci, bi bil vstvaril novo židovsko vero. A on je naročil svojim učencem, naj gredo po svetu in naj uče vse narode. Sveti Pavel, rodом žid, je bil politično internacionalen Rimljan in je kot tak kristjanstvu dal značaj internacionalnosti. Ta značaj katoliške cerkve nam razjasnuje vso zgodovino srednjega veka in nam tudi razodeva vzrok nasprotstvu nemških nacionalcev proti katoliški cerkvi. Nemški nacionalci pravijo, da deluje internacionalna katoliška cerkev na oslabiljenje nemštva, Cerkev bi rada vstvarila veliko jednoto, v kateri bi bilo prostora za vse narode in v kateri bi ne bil noben narod gospodar

ampak posvetna in cerkvena avtoriteta. Tega pa nemški narod neče.

Iz teh kratkih izvajanj se spozna, da je najnovjški nemški nacionalizem zasnovan na paganskem načelu nejednakosti narodov, da deli narode v gospodujoče in v hlapčujoče in da hoče celo verstvo postaviti v službo brutalnega nasilstva, ki ga brez prikrivanja oznanja.

In ker je Nemčija danes mogočna in velika država, ker ima moč, da izvrši te nauke, ker je očitvidno, da je vsa nemška oficijelna politika zasnovana na nacionalni podlagi, je nevarnost za nas male slovanske narode jako velika, zlasti za nas Slovence, ki ležimo pred Trstom in smo na potu nemškemu stremljenju do Adrije.

Politični pregled.

Položaj. — Kriza je postala akutna. Ministerstvo si ne ve pomagati na nobeno stran, ker so Čehi sklenili, da obstruirajo takozvane „državne potrebe“ na previden način. Vidi se, da se Čehi ne lotijo radi obstrukcije, ker žele ohraniti desnico. Ta je baje postavila Čehi pred alternativo, da naj ali opuste obstrukcijo, ali pa razpade desnica, Čehi so na to sklenili, da obstruirajo vse „državne potrebe“, pa naj se zgodi karkoli, četudi desnica razpade. Vsled tega sklepa se sodi, da odstopi ministrstvo že tekom prihodnjih dni in da pride na krmilo drugo uradniško ministrstvo, kateremu Čehi ne bodo delali težav.

Državni zbor. — V seji 6. t. m. je poslanec Hořica utemeljeval svoj predlog, naj bi se določilo izpričevalo sposobnosti za gostilničarje in naj bi se razširile pravice tega obrta. Posl. dr. Krek je interpeliral radi statusa finančnih uradnikov na Kranjskem. — V seji dne 7. t. m. se je dognela debata o vladnem načrtu glede obračuna od vzitinskih dohodkov od pive in vina. Koncem seje je Wolf utemeljeval predlog, naj bi posebno rzsodišče rzsodilo v prepiru mej delavei in tovarnarji v Cvikavi, pri kateri priliki je prišlo do burnih prizorov. Nemški poslanec Fournier je pri tej priliki razžalil češkega poslanca Königa. Slovenski poslanec Žižkar je v tej seji interpeliral radi konfiskacije Hribarjevega ilustrovanega narodnega koledarja. — V seji dne 12. t. m. je dr. Ferjančič interpeliral vlado radi inspendiranja vseučiliškega profesorja dr. Frischaufa, potem pa se je začelo prvo branje zakona o kvoti. Govorila sta samo dva poslanca, Tekly in Maštalka, na kar je bil sprelet predlog na konec debate. — V seji dne 13. t. m. so se primerili jako viharni prizori. Berks je najprej prijel pravosodnega ministra, zakaj ne odgovori na interpelacije, ki so bile stavljenе. Čehi so porabili to priliko in so uprizorili viharno demonstracijo proti ministru Kindingerju. Potem je Stransky zahteval, naj se dopusti razprava o predsednikovi izjavi, da po medklicih razžaljen poslanec nima pravice zahtevati, da se izvoli grajalni odsek. Ker se je predsednik Fuchs temu upiral, so Čehi toliko časa razgrajali, da je odnehal. Potem sta generalna govornika Menger in Fořt prišla do besede. V tej seji se je pokazala prvič češka okstrukcija z večjo silo. Ministri so, videči, da so Čehi resno začeli obstruirati, se takoj sešli na sejo, vsled česar se je raznesla govorica, da so sklepali o svoji dimisiji.

Delegaciji — sedita na Dunaju, pa nimata sej. Povod temu so avstrijske parlamentarne razmere. Mislilo se je, da bodo Čehi odnehali in dovolili, da se rešijo „državne potrebe“.

Toda Čehi se niso vdali. Ako bi bil državni zbor rešil zakon o kvoti, bi bili tudi delagaciji lahko dognali svojo nalogo, saj gre samo zato, kako, to je, po kakem ključu naj se razdele prispevki obeh državnih polovic k skupnim potrebščinam. Ker pa drž. zbor dunajski zakona o kvoti bržčas ne odobri pravočasno, se hoče skleniti trimesečen budgetni provizorij, vsled česar bi delegaciji šele prihodoje leto zborovali.

Značilua izjava — „Budapesti Hirlap“ je resen list, ki si nikdar ne dovoljuje neslanih ekstemporacij. Ta list je zadnjič priobčil vsebino pogovora, ki ga je imel jeden njegovih urednikov z madjarskim državnikom, katerega je cesar večkrat vprašal za svet. Cesar se je proti temu državniku baje izrekel glede dveh velevažnih vprašanj vse naše notranje politike. Najprej je cesar baje dejal, da ni misliti na to, da bi se moglo na Ogerskem ustavno vladati, ako bi se v Cislitvanski vladalo absolutno. Dalje pa mu je rekel, da nikdar ne privoli v federalizanje Cislitvanske, češ, če bi bile vse avstrijske kronovine tako samostalne kakor Hrvatska, potem pride cela Cislitvanska napram Ogrski v isto razmerje, kakor je sedaj Hrvatska napram Ogrski. Vpričo take izjave bi morali federalisti izgubiti vse upanje na ugoden uspeh, ako bi jih ne krepila zavest, da se utegne tudi cesar še sprijazniti s federalizacijo, kakor se je sprijaznil z dualizmom.

Hrvatska. — V hrvaškem zboru so imeli burno razpravo. Posl. dr. Potočnjak je bil izročil predsedniku predlog da naj se zborovanje tabora ustavi za toliko časa, da odstopi ban grof Kheun-Hedervary, češ, da je difamiran in torej nesposoben, da bi zavzemal mesto sama. Predsednik tabora ni dal predloga prečitati, radi česar je prišlo do burnih prizorov.

Ogerska. — V ogerskem državnem zboru je začela opozicija ljuto vojno proti nagodbi, oziroma proti zvišanju kvote. Poslužuje se tudi obstrukcije, seveda stvarne, vendar bo parlament, ker ima vlada ogromno večino na svoji strani, še pred Božičem dognal vse tozadevne zakonske predloge.

Rusija. — Ruski časopisi posvečujejo posebno pozornost Aziji. Iz vsega kar pišejo se da sklepati, da ima Rusija v Afganistanu posebne namene. Poročila angleških listov, da so Rusi zasedli Herat, se sicer niso uresničevala, ali da Rusija pogleda svoje na Herat obrača, o tem so v Londonu do dobra prepričani, saj je Herat ključ do Judije, torej do vira angleške moči in angleškega bogastva.

Srbija. Ekspozè grofa Goluckovskega je v Srbiji naredil najboljši vtis seveda le v vladnih krogih. Ta ugodna izjava avstrijskega ministra zunanjih del je dala kralju Aleksandru povod, da je zopet seveda po naročilu razkralja Milana odložil obljubljeno pomiloščenje po krivici obsojenih radikalcev. Kralj Aleksander se mudi sedaj v Meranu, od tod je pisal svoji materi, kraljici Netaliji, da bi se rad ž njo sešel, toda kraljica mu je odgovorila, da ga nemara ni videti, ker je privolil v krivično klanje radikalcev.

Nemčija. — V nemškem državnem zboru le imel minister zunanjih del grof Bülow govor, v katerem je čital smer zunanje politike velike Nemčije. Jedro te politike je po njegovem zatrdilu baje trozveza, katera se mora ohraniti, vendar pa ima Nemčija pri tem jako ekspanzivne politične načrte. Bülow je dejal, da mora Nemčija pridobivati kolonije, ker je preobljudena in ker mora imeti tržišče za svoje proizvode, zajedno pa še namignil, da stremi za tem, da postane jedna prvih velesil na svetu. Dejal je, da je bila Španska v 16. stoletju prva velesila, Holandska v 17., Francoska in Angleška v 18. in 19., v prihodnjem pa da bodeta to Nemčija in Rusija. Vse to je povedal v otemeljevanje zahteve, naj se pomnoži nemška mornarica.

Kako pl. Kállay gospodari v Bosni. — Finančni minister pl. Kállay je bil predložil delegacijam svoj bozensko-hercegovinski budget. Potrebščine za leto 1900. znašajo